

Ar tautiškumas yra vertybė?

Dr. Aldona KAČERAUSKIENĖ

Pirmąjį gegužės savaitgalį ateitininkai, studentai ir sendraugiai, susirinkę Berčiūnuose, aptarė vieną iš penkių savo organizacijos principų - tautiškumą, įvertino jo svarbą greitai besikeičiančiame šiolaikiniame pasaulyje, svarstė, ar tautiškumas šiandien yra tokia pat svarbi vertybė, kokia buvo XX amžiuje ir dar anksčiau. Diskusijoms peno suteikė gerai pasirengę lektoriai: Panevėžio vyskupas ir Ateitininkų federacijos (AF) dvasios tėvas Jonas Kauneckas, Panevėžio vyskupijos generalinis vikaras kun. dr. Robertas Pukenis, dr. Gailius Raškinis, AF pirmininkas Liutauras Serapinas, taip pat koncertinę programą atlikęs V.V.Landsbergis.

2003 metais išleistoje knygoje „Ateitininkai“, kurią sudarė AF garbės pirmininkas Vincentas Rastenis, rašoma: „Tautiškumas įpareigoja būti ištikimiems savajai tautai ir jos tradicijoms, rūpintis tautos grynumu, jos grožiu, meno savitumu ir visu kuo, kad būtų išsaugotas tautos savitumas, studijuojant tautos istoriją, ginti tautos sukurta Nepriklausomą Lietuvos valstybę“. Kartu priminama, kad „lietuvių tautiniam identitetui daug pakenkė okupantai: sudarkė mūsų suvokimą ir mąstyseną, pilietiškumo supratimą. Dažnai tikrosios vertybės iškeičiamos į svetimybės ir kitokius niekus“. Raginama būnant Europos Sąjungoje išlikti savimi, nes tautiškumas yra „vienas svarbiausių įsipareigojimų mums, ateitininkams“.

Gegužės 1-ąją šventėme pirmąsias mūsų šalies buvimo ES metines. Buvome priimti skatinant išsaugoti ne tik valstybinę suverenitetą, bet ir tautines vertybes, visa, ką turime geriausio, kuo didžiuojamės. Per trumpą laiką teko ne kartą nustebti: ES Konstitucijos preambuleje atsakyta įrašyti teiginius apie Europos krikščionišką šaknis, didžiulį krikščionybės kultūrinį paveldą; Ispanija priėmė gėjų ir lesbiečių santuokas įteisinančią įstatymą, kai kuriose šalyse įteisinta eutanazija. Gerai žinome, kad pavyzdžiai (ne tik geri, bet ir blogi) užkrečia ir patraukia. Kai pasaulis darosi vis atviresnis, kai vis daugiau valstybių sienų galima pervažiuoti be leidimų, šie pavyzdžiai darosi vis akivaizdesni. Visą Žemės rutulį apima globalizacija, noras jungtis į vieną kumštį verslo, pramonės, prekybos magnatams. Kai kas protestuoja, rengia demonstracijas, tačiau globalizacijai tai nėra motais - procesas nesulaikomai plinta. Su globalizacija siejasi kosmopolitizmas: gera ten, kur galima daugiau uždirbti, ten, kur daugiau moka pinigų. Gyventi tėvynėje materialiai nebeapsimoka. Kai kurių apklausų duomenimis, pusė vidurinių mokyklų abiturientų norėtų gyventi užsienyje. Tiesa, kai kurie tik trumpam norėtų ten pabūti. Tačiau gyvenimo praktika sako ką kita: tik maža dalelė išvykusiųjų grįžta į Lietuvą. Sugrįžti trukdo mišrios santuokos, geresnis atlygis už darbą ir geresnės darbo sąlygos, išgytas butas ir t.t.

Į klausimą, ar tautiškumas tebėra vertybė, ateitininkai atsakė: taip, tai yra vertybė, nes tėvynė, kaip ir gyvenimas, yra viena.

Kun. R.Pukenis skatino ugdyti tautinę sąmonę. Nesvarbu, kur tave nublokštų gyvenimo audros, turėdamas tautinę sąmonę, neužsimirši, kad esi lietuvis, žinosi, kad tavo darbai pirmiausia turi būti naudingi tėvynei, o tik paskui tau pačiam. Niekada neužmirši gimtosios kalbos, savo tautos istorijos, žinosi, jog meilė tėvynei praturtina asmenybę; žmogus be tėvynės meilės nuskurdina pats save. Tautinė sąmonė yra tarsi skydas, gyvenant tokioje geografinėje padėtyje, turint tokius kaimynus, kaip mes. Anot filosofo Juozo Girniaus, Lietuva - tai kraštas, kuriame pavojinga gyventi; visi nori pasigrobtį tą „skanų kšnelį“.

Visgi lietuviai niekada nesitaikė su neteisybe, įveikė didžiausias negandas: kryžiuočių ant-

puolius, spaudos draudimą; XX amžiuje ateizacijos laikais leido religinę ir patriotinę pagrindinę spaudą, maldaknyges ir giesmynus; kai nebeliko kitos išeities, pakilo į partizaninę kovą - daug jaunų vyrų pasirinko kupiną pavojų laisvės kovotojų kelią.

Anot vyskupo J.Kaunecko, lietuviui visada buvo svarbu pasidalyti su stokojančiais tuo, ką pats turi. Vienas kitą slėpė, šelpė per didžiausius sunkmečius. Taip pat gelbėjo žydus, kai šiems grėsė mirtinas pavojus. Lietuva išdrįso pirmoji iš Sovietų Sąjungos okupuotų valstybių paskelbti nepriklausomybę.

Šie ir kiti faktai teikia vilties, kad ir toliau rūpinsimės savo tėvynės ateitimi, puoselėsime tautiškumą.

Iškilo klausimas, kas gali padėti jauniems žmonėms ugdyti tautinę sąmonę. Niekas nesuabejojo, jog pirmiausia šeima. „Nieko ypatingo daryti nereikia. Vaikai mato, kuo gyvena tėvai, kokios vertybės jiems svarbios“, - sakė V. V. Landsbergis, gausios šeimos tėvas. Tokia pat dr. Gailiaus Raškinių nuomonė. Savo paskaitoje jis įterpė įdomų faktą iš vaikystės. Mokykloje pirmokams prie švarkelių atlapų buvo prisegtos žvaigždutės su Lenino atvaizdu. Taip vaikai tapo spaliukais. „Parėjęs namo jaučiausi tarsi ką negera padaręs. Tą žvaigždutę ėmečiau į batų dėžę. Po kiek laiko mama, tvarkydama namus, žvaigždutę surado, paklausė, iš kur ji atsirado. Prisipažinau, viską papasakojau. Mama liepė tą žvaigždutę nunešti į mokyklą ir gražinti mokytojai. Taip ir padariau“. G.Raškinis, studijavęs užsienyje, ten galėjo ir pasilikti, tačiau grįžo į tėvynę. „Rinkausi ne sotų, bet beprasmių gyvenimą užsienyje, o daug prasmingesnį Lietuvoje. Bažnyčia taip pat padeda ugdyti tautiškumą, pagrindžia, kodėl žmogus neturi būti egoistas. Tautiškumo iš išorės išugdyti negalima, tik iš vidaus, kaip tai daro ateitininkai. Man Šitai rūpi, todėl tapau ateitininku“, - sakė G. Raškinis.

Ir vėl iškilo klausimas. Dabartinės šeimos yra paveiktos sovietmečio propagandos. Tėvų jau niekas tautiškumo nemokė. Tad kur jaunimui rasti atramą? Atsakymo toli ieškoti nereikėjo. Juk yra ateitininkai, skautai, yra tikybos mokytojai. Jautiesi drąsus, kai Berčiūnų stovykloje šimtai jaunų žmonių gieda ateitininkų ir Lietuvos himnus. Kiekvienas laikotarpis turi savo spalvų ir atspalvių. Daugeliu atveju dabartiniai vaikai vertybėmis, gautomis mokyklose, organizacijose, dalijasi su tėvais, broliais ir seserimis.

„Privalome įveikti dvasinę okupaciją, kuri tebesitęsia. Reikia atstatyti tautos moralę. Atsisostime, bet prieš tai reikia atsiklausti. Be tikėjimo negalimas prisikėlimas. Jauni žmonės iš prigimties yra idealistai“, - sakė vyskupas J.Kauneckas.

„Lietuva graži, kai dirba, studijuoja, meldžiasi. Tyloje skaitomos rimtos, geros knygos gali daug duoti jaunimo brandai. Domėkitės, nagrinėkite nacionalinį paveldą. Telydi jus Dievo, tėvynės ir gyvenimo meilė“, - linkėjo kun. R.Pukenis.

AF pirmininkas L.Serapinas ragino ateitininkus būti veiklesnius, labiau matomus visuomenėje. Juk tikroji ateitininkijos tradicija yra atsinaujinti ir atnaujinti. Neužtenka saugiai jaustis organizacijoje. Reikia matyti ir tą, kuris gyvena ne Bažnyčios nuostatomis. Mus žmonės turi pažinti iš mūsų darbų. Stebėdami aplinką, matome, kas yra negerai; turime ten bėgti ir viską daryti, kad pasidarytų geriau. Mūsų tikslas - ne pabūti kartu, o būnant „kartu veikti“, - sakė L.Serapinas.

Tačiau iš kiekvieno pabuvimo kartu ateitininkai į savo aplinką išsina tvirtesni. Iš šio savaitgalio - taip pat. Tautiškumą, kaip svarbią vertybę, tikėkime, norės puoselėti visi savaitgalio dalyviai.

Berčiūnai, Panevėžio rajonas